

Zoete littekens

Herwig De Weerd over theater en politiek

Tijdens een debat over Theater en politiek, begin maart georganiseerd door het theatertijdschrift De Scène, las Herwig De Weerd een zeer persoonlijk statement voor.

Herwig De Weerd speelde, regisseerde en schreef voor het Trojaanse Paard, Vuile Mong en de Vieze Gasten, Stekelbees en GUST (Gents Universitair Straattheater) en mag dus tot de gilde van oudstrijders worden gerekend. Vandaag houdt hij zich bezig met inkeren en verhalen vertellen.

Laten we het maar toegeven: we hebben ons vergist.

Ooit hebben we gedacht dat theater, film, muziek, beeldende kunsten, kortom dat cultuur een steunpunt kon zijn om maatschappelijke veranderingen aan te zwengelen, naïever nog: dat een militante, politiek geëngageerde strijdcultuur mee zou helpen om een massabeweging op de been te brengen. Wij geloofden in de zeventiger jaren in een alternatief. Al naargelang de splinterbeweging waar we bij aanleunden was er een rode hemel op aarde naar Russisch, Chinees, Cubaans of Bakoeninees model. Wij dachten/hoopden met ons artistiek gekras en gekwaak niet alleen een internationaal revolutionair elan te verwekken, maar zouden ook de Belgische politieke besluitvorming rechtstreeks of onrechtstreeks kunnen beïnvloeden.

We hebben ons vergist, maar het was een goede vergissing, die zoete littekens heeft nagelaten.

Op een rijtje, de misvattingen en valkuilen waar ik ben ingelopen. Ik zal vanaf nu enkel over theater spreken, maar veel van mijn bedenkingen zijn van toepassing op andere kunstdisciplines.

1. Theater moet de grote maatschappelijke problemen als onderwerp nemen, die problemen schetsen, analyseren en er standpunt tegenover innemen. Al naargelang de politieke overtuiging van de kun-

stenaar zijn dat links geëngageerde standpunten of rechts reactionaire inzichten.

In beide gevallen levert het zelden boeiend theater op. Vooreerst zijn maatschappelijke problemen (racisme, onheuse behandeling van de derde wereld, de milieuproblematiek, ontvoogdingsstrijd van de Tsjetjenen, u bedenkt het maar) te complex om ze in pakweg twee uur tijd te situeren, laat staan te analyseren en er de juiste conclusies uit te trekken. Zodat de argeloze toeschouwer aan het eind van de voorstelling met een verrijmd maatschappelijk inzicht en een juiste politieke oplossing huiswaarts kan worden gestuurd, het slotstrijdlied met eenvoudig refrein memoriserend, zodat hij zingend de blijde boodschap naar de anderen over kan brengen.

De artiest overschat zichzelf. Hij of zij blinkt meestal niet uit in helderheid van analyse, pedagogisch talent of volksmenende kwaliteiten. Die taken worden beter overgelaten aan de politicoloog, de journalist, de vorser, de demagoog, misschien zelfs aan de politicus. Zij weten, geven antwoorden. De artiest stelt vragen, gooit stokken in het hoenderhok of tussen de spaken, shockeert of ontroert, getuigt, schiet wild om zich heen en daardoor soms raak. Hij kan de geest missen en toch het hart raken.

De artiest spiegelt zich niet aan de grote strijders en filosofen. Kunstenaars zijn eerder verwant met *Diogenes*, de Griekse

cultuuroloof die de belangrijke bewindsman vraagt of hij even opzij wil gaan. Ge staat in mijn zon. En als men hem vroeg naar de belangwekkende maatschappelijke onderwerpen die zijn aandacht trokken wees hij het gezelschap op het wonderbaarlijke van een verse dampende zelfgedraaide drol.

Ik kreeg onlangs de vraag van Greenpeace om een stuk te maken over de milieuproblematiek, liefst begrijpbaar voor jongeren, een klein uur mocht het duren, met een accent op de schandalige manier waarmee wij dagelijks op grote schaal papier verkwisten. De politicus Luc Vandebossche deed ook mee: hij had al een campagne onder de naam 'school papier schoon papier'. En of ik daar ...

Voor een strijdtheatermaker is zo'n opdracht Gefundenes Fressen. Ik zie mezelf al staan, verkleed in een triestige eik die moet sneuvelen omdat stoute kinderen hun huiswerk niet op gerecycleerd papier willen maken.

Nu wist ik het niet zo meteen. Natuurlijk vind ook ik dat we op een schandalige manier ons leefmilieu verminken. Maar wat te zeggen, 'wat te doen?', vroeg vadertje Lenin al. Ik heb met veel twijfels een toneelstuk gemaakt (*De dag dat de Hemel neerstortte*, produktie De Werf/Brugge). Met vallende engelen, hoogmoedige reuzen, simpelen van geest die in een beschutte werkplaats een Marieke gijzelen om de onbevleete ontvangenis te herontdekken... Ik heb verteld over de kleur van de jaarringen en de geur van een vers-geopend boek. Ik weet niet of de ongeveer 20.000 kinderen die de voorstelling hebben bijgewoond nu beter met papier, de natuur en het leven omgaan. Ik weet niet of Greenpeace en de minister opgezet waren met mijn zieleroerselen. Misschien was de kleine boodschap die verborgen zat tussen mijn engelen en demonen: *'Mensch weest nederig tegenover het grote wonderde bouwwerk der natuur'*, niet besteed aan figuren die dit ondermaanse moeten regelen in wetteksten en dekreten. Ik weet het niet. Vroeger wist ik bijna alles.

2. Een tweede vorm van politiek theater waaraan ik mij bezondigd heb is de satire. Het lachen met de machtigen van deze aarde. Ik krijg nu nog oprispingen als ik denk aan de polyestergeur van de karikaturale maskers waar ik mijn hoofd heb ingestoken, om ze dansend op de scène tot leven te wekken: Reagan, Tindemans,